

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. het kabinet
Postbus 20001
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
12 februari 2021
Kenmerk
COS/U202100109
Telefoon
070 373 83 93
Bijlage(n)
-

Onderwerp

Herstel van bestuurlijk en financieel vertrouwen

Geachte leden van het kabinet,

Vanmorgen heeft de Algemene Ledenvergadering van de VNG unaniem de resolutie “*Herstel van bestuurlijk en financieel vertrouwen*” aangenomen. Deze resolutie bevat de afspraken die de VNG namens de gemeenten met het nieuwe kabinet wil maken. De resolutie is als bijlage bij deze brief gevoegd. De kern van de resolutie is het uitgangspunt dat de financiële positie van gemeenten eerst op orde moet zijn voordat met een nieuw kabinet afspraken gemaakt kunnen worden over betrokkenheid van gemeenten bij de ambities van het nieuwe kabinet. Om de huidige problemen in de toekomst te voorkomen moeten de bestuurlijke verhoudingen worden hersteld.

Naast de afspraken die we met het nieuwe kabinet willen en moeten maken hebben de gemeenten het VNG-bestuur opnieuw opgeroepen om de huidige precaire financiële situatie van gemeenten onder aandacht van het kabinet te brengen. De grote tekorten bij gemeenten op het gebied van de jeugdhulp en de opschalingskorting wegen hierbij zeer zwaar.

In deze brief delen we ons standpunt hierover en roepen we u op om tot een goede oplossing te komen voor de structurele tekorten.

Sterk oplopende tekorten op jeugd

Sinds 2017 lopen de tekorten bij gemeenten op het gebied van jeugd enorm op. Deze majeure jaarlijkse tekorten zorgen voor grote lastenverzwaringen en verschralingen van gemeentelijke begrotingen. Onze leden houden deze situatie niet langer vol, maar bovenal is het aan de inwoners van ons land niet meer uit te leggen. In 2019 is naast een beperkte incidentele extra bijdrage van het Rijk voor de jaren 2019-2021 afgesproken dat er onder gezamenlijk opdrachtgeverschap van Rijk en gemeenten een onderzoek zou worden verricht om uitsluitsel te geven over de structurele

tekorten bij gemeenten. Dit onderzoek, uitgevoerd door AEF, biedt nu een duidelijke uitkomst. Gemeenten kwamen in 2019 €1,7 miljard tekort en hebben weinig mogelijkheden om binnen de huidige kaders van de Jeugdwet te komen tot een besparing.

Afspraken Rijk en gemeenten over extra middelen en maatregelen

In december jl. hebben Rijk en VNG het tekort en het structurele karakter hiervan erkend en afgesproken dat gezamenlijk een traject wordt gestart waarin wordt gekeken in hoeverre het structurele tekort met extra middelen en in hoeverre het met extra maatregelen kan worden opgelost. Tevens is er de mogelijkheid van arbitrage afgesproken als een gesprek hierover onvoldoende oplevert. De bestuurlijke weging van Rijk en gemeenten inclusief eventuele arbitrage moet vóór 1 mei a.s. zijn afgerond. Daarnaast hebben Rijk en gemeenten in december de afspraak gemaakt om in februari van dit jaar een breder bestuurlijk gesprek te voeren over de huidige financiële knelpunten bij gemeenten.

De tijd dringt

De kwetsbare financiële positie van gemeenten en de noodzaak om voor 2022 een sluitende begroting te maken, betekenen dat nu haast en actie is geboden. Het is voor gemeenten in ieder geval essentieel dat er nog deze maand afspraken gemaakt worden over het oplossen van de financiële problemen als gevolg van de tekorten op de jeugdzorg voor de jaren tot het moment dat eventuele maatregelen zijn ingevoerd. Voor de jaren 2019, 2020 en 2021 heeft het kabinet respectievelijk €400 miljoen, €300 miljoen en €300 miljoen extra budget beschikbaar gesteld. Nadien is ook voor het jaar 2022 €300 miljoen toegekend. Het AEF onderzoek laat zien dat de tekorten al in 2017 begonnen. De toegekende bedragen zijn verre van toereikend om de tekorten van gemeenten die door uitgaven jeugdhulp worden veroorzaakt te dekken. Binnen de huidige wet zijn er nauwelijks mogelijkheden om uitgaven te verminderen. Voor de oplossing van de financiële tekorten moeten wij daarom een beroep doen op het Rijk.

De VNG verneemt graag van het kabinet welke oplossing zij nog dit jaar gaat treffen voor de tekorten die in de jaren tot en met 2022 reeds zijn opgetreden of nog zullen ontstaan. Verder is het voor gemeenten essentieel dat het kabinet de verantwoordelijkheid neemt voor de dekking van het structurele tekort. Gemeenten zijn binnen de huidige wet en regelgeving niet zelf in staat om deze overschrijding in te dammen. Gemeenten zijn uiteraard zeer bereid om het gesprek te voeren over verbeteringen aan het stelsel -hierover zijn we inmiddels intensief in overleg- maar de effecten hiervan zijn pas na jaren te verwachten, zeker als de Jeugdwet moet worden gewijzigd. Mocht er geen sluitend bewijs zijn dat dit tekort (€1,7 miljard) met maatregelen ingelopen kan worden, dan kan het niet anders dan dat het kabinet over zal gaan tot volledige financiële compensatie van het tekort.

Deze onderwerpen bespreken wij graag in een breed overleg met het kabinet. In een extra bestuursvergadering begin maart bespreekt het VNG bestuur vervolgens of de uitkomst van dit breed overleg voldoende vertrouwen geeft voor goede afspraken tussen Rijk en gemeenten. Als dat niet het geval is, zullen we ook kijken naar de mogelijkheid van arbitrage. De VNG wil samen met het Rijk opereren als één overheid die staat voor de hulp aan alle kinderen die dat nodig hebben. Daarvoor moeten de gemeenten wel in staat worden gesteld om hun verantwoordelijkheid te nemen.

Vervolgproces

Het VNG bestuur zal zich in de komende periode sterk maken om tot toereikende afspraken met het kabinet te komen en de leden daarover nauwgezet informeren. In de Algemene ledenvergadering van woensdag 16 juni a.s., kort na het uitkomen van de meicirculaire, zullen de leden zich opnieuw uitspreken over de gemaakte afspraken en de inzet van de VNG voor de periode daarna. Mocht onverhoopt sprake zijn van oplopende tekorten over de jaren 2021 en verder zullen gemeenten zich beraden hoe ze om moeten gaan met de disbalans tussen enerzijds de wettelijke verantwoordelijkheden en anderzijds de niet-toereikende financiële middelen.

We hopen uiteraard niet dat gemeenten in die positie worden gebracht. Wij roepen het kabinet op om in goed overleg met de gemeenten te komen tot afspraken over middelen en maatregelen die gemeenten in staat stellen hun verantwoordelijkheden waar te maken richting alle kinderen die hulp nodig hebben.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.H.C. van Zanen', written over a faint, stylized logo of the Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

mr J.H.C. van Zanen
voorzitter